

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till: Ju.L6@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Personuppgifter och mediegrundlagarna (SOU 2024:75)

Ert dnr Ju2024/02386

Domstolsverket har granskat betänkandet Personuppgifter och mediegrundlagarna (SOU 2024:75) mot bakgrund av den verksamhet som bedrivs av myndigheterna inom Sveriges Domstolar, dvs. utifrån hur förslaget kan tänkas påverka verksamheten ekonomiskt, organisatoriskt och utbildningsmässigt. Granskningen har även omfattat hur förslaget kan påverka verksamhetsstöd, arbetsformer och rättssäkerheten generellt.

Inledning

Domstolsverket instämmer i den problembild relaterad till söktjänster som presenteras i betänkandet. Domstolsverket delar vidare utredningens uppfattning att flertalet av de problem som förknippas med söktjänster kan åtgärdas genom att dataskyddsregleringen blir tillämplig vid söktjänsternas personuppgiftsbehandling.

Som utredningen konstaterat är rättsläget idag oklart. Sedan utredningen överlämnade sitt betänkande har Högsta domstolen meddelat avgörande i två fall gällande tillämpningen av EU:s dataskyddsförordning på det grundlagsskyddade området (Högsta domstolens beslut I och II den 25 februari 2025 i mål Ä 3457-24 och Ä 3169-24).

I de nämnda avgörandena bedömde Högsta domstolen, med hänsyn till reglerna i dataskyddsförordningen, att sekretess enligt 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) kan föreligga även på det grundlagsskyddade området. Som framgår av Högsta domstolens avgöranden får dock lagstiftarens avsikt med 1 kap. 7 § första stycket dataskyddslagen (2018:218) anses ha varit att dataskyddsförordningen och dataskyddslagen över huvud taget inte ska tillämpas på det grundlagsskyddade området och att förordningen inte heller ska inskränka myndigheternas skyldigheter att lämna ut personuppgifter. Som Högsta domstolen vidare uttalar är det inte möjligt att i ett enskilt avgörande generellt lösa de frågor som är förknippade med den svenska regleringen av dataskyddsförordningens tillämplighet.

Mot bakgrund av detta anser Domstolsverket att det är angeläget att se över den svenska regleringen och säkerställa att den på ett tydligare sätt lever upp till de krav som följer av dataskyddsförordningen. Domstolsverket tillstyrker

således utredningens förslag om ändring av de nuvarande delegationsbestämmelserna i 1 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 20 § yttrandefrihetsgrundlagen och lämnar följande synpunkter på förslaget.

Domstolsverkets synpunkter på utredningens förslag

I utredningen anges att vissa söktjänster kan komma att försöka kringgå den föreslagna regleringen. Vidare anges att utrymmet för kringgående blir något större med den föreslagna regleringen jämfört med vad som blir fallet med det mer långtgående alternativ till reglering som övervägts i betänkandet (alternativ 3). En bedömning av risken för kringgående inbegriper svårbedömda faktorer exempelvis vilka kommersiella drivkrafter som finns att gå runt regleringen och den tekniska utvecklingen avseende söktjänster. Enligt Domstolsverket blir bedömningen därmed mycket osäker att göra i förhand. Med hänsyn till detta samt den försiktighet som är påkallad när grundlagsskyddet inskränks anser Domstolsverket att risken för kringgående inte bör ligga till grund för en mer långtgående reglering än vad utredning har föreslagit.

I utredningen anges vidare att de avvägningar som har gjorts i den föreslagna regleringen mellan yttrandefriheten och skyddet för den personliga integriteten är tillräckliga för att leva upp till de krav som följer av dataskyddsförordningen. Detta mot bakgrund av utrymmet som artikel 85 i nämnda förordning ger för nationell särreglering. Enligt Domstolsverket hade det varit önskvärt med en djupare analys av hur den föreslagna regleringen, men också de andra alternativ som övervägts i betänkandet, står sig i förhållande till EU-rätten. Eftersom rättsläget är tämligen oklart och den Europeiska kommissionen tidigare har ifrågasatt om den nuvarande svenska regleringen ger ett tillräckligt skydd mot integritetskränkningar på det sätt som EU-rätten kräver är det angeläget att frågan blir grundligt genomlyst. Domstolsverket kan således inte på befintligt underlag bedöma om den föreslagna regleringen motsvarar den skydds nivå för den personliga integriteten som EU-rätten kräver, eller om en mer långtgående reglering behövs för detta.

Uppräkningen av omständigheter i den föreslagna regleringen som särskilt ska beaktas vid otillbörlighetsbedömning är inte uttömmande, utan ett visst utrymme finns att även beakta andra förhållanden. Regleringen ger således ett förhållandevis stort bedömningsutrymme för rättstillämparen. Enligt Domstolsverket är det därför önskvärt att förarbetena innehåller ytterligare exempel på omständigheter som kan få betydelse vid bedömningen utöver de som uttryckligen framgår av lagtexten. Detta skulle bidra till en enhetlig och förutsebar tillämpning.

Sammanfattningsvis tillstyrker alltså Domstolsverket det förslag som har lagts fram i betänkandet. De synpunkter som har framförts i det föregående bör dock ligga till grund för vidare analys i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Konsekvenser för Sveriges domstolar

I betänkandet anges att förslagen kan påverka Sveriges domstolar genom att antalet överklagade tillsynsbeslut från Integritetsskyddsmyndigheten kan förväntas öka. Det anges vidare att förslagen kan leda till såväl en ökning som en minskning av antalet förfrågningar från allmänheten till domstolarna om enskilda personers förekomst i brottmål. Utredningens sammantagna bedömning är att arbetsbelastningen för domstolarna kan komma att öka

men att ökningen kommer att vara begränsad och att kostnaderna bör kunna finansieras inom befintliga anslag.

Enligt Domstolsverks bedömning är det svårt att förutspå hur domstolarnas arbetsbelastning kan komma att påverkas av förslagen och därmed vilket behov av ekonomiska tillskott som kan vara nödvändiga för Sveriges domstolar. Domstolsverket avser att följa utvecklingen efter genomförandet och yrka eventuella ytterligare anslagsmedel.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Thomas Rolén. I handläggningen har även enhetschefen Sara Fredriksson deltagit. Föredragande har varit juristen Daniel Strömblad.

Thomas Rolén

Daniel Strömblad